
MEMORANDUM

inzake

WET BESTUUR EN TOEZICHT RECHTSPERSONEN

Aan: bestuurders van stichtingen en verenigingen
Betreft: de Wet bestuur en toezicht rechtspersonen
Van: Damsté advocaten - notarissen
A. Schultinga

Inleiding

De Wet bestuur en toezicht rechtspersonen (hierna: WBTR) treedt op 1 juli 2021 in werking. De hierin opgenomen wetswijzigingen hebben gevolgen voor onder meer de statuten van nieuwe en bestaande verenigingen en stichtingen. Met de WBTR wordt de regeling voor het bestuur en toezicht bij deze rechtspersonen aangevuld en verduidelijkt en krijgt het een wettelijke grondslag in boek 2 van het burgerlijk wetboek. Hieronder volgt een korte uitleg per wijziging en de gevolgen hiervan.

Toezicht

In de WBTR wordt voor verenigingen en stichtingen voorzien in de mogelijkheid tot het instellen van een raad van commissarissen of een one-tier board.

De raad van commissarissen heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in de vereniging of stichting. In de praktijk kenden sommige verenigingen en stichtingen al zo'n toezichthoudend orgaan, vaak in de vorm van een raad van toezicht. Met de invoering van de WBTR krijgt dit orgaan nu ook een wettelijke grondslag. De WBTR bepaalt bovendien dat de raad van commissarissen ook als raad van toezicht kan worden aangeduid.

Overigens gelden de wettelijke bepalingen en bevoegdheden na invoering voor elk toezichthoudend orgaan, ongeacht de naam van het orgaan. Een raad van advies of een vergadering van afgevaardigden kunnen ook, onbedoeld, aan het begrip toezichthoudend orgaan gaan voldoen.

Voor het overzicht hanteer ik hierna het begrip raad van toezicht of toezichthouder.

In een one-tier board bestaat het bestuur uit uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders. De niet-uitvoerende bestuurders zijn belast met het houden van toezicht.

Ontstentenis- en beletregeling

Verenigingen en stichtingen moeten, net als BV's en NV's, een statutaire bepaling opnemen in de statuten op welke wijze de taken en bevoegdheden (voorlopig) worden uitgeoefend in geval van ontstentenis of belet van alle bestuurders. Bij ontstentenis of belet van een van de bestuurders zijn de andere bestuurders of is de andere bestuurder

tijdelijk met het bestuur belast.

Deze ontstentenis- en beletregeling moet op grond van het overgangsrecht bij de eerstvolgende statutenwijziging na inwerkingtreding van de WBTR in de statuten worden opgenomen. Bij een vereniging zal het gebruikelijk zijn dat de algemene ledenvergadering iemand aanwijst die tijdelijk met het besturen van de vereniging is belast. Bij een stichting kan een eventueel aanwezig toezichthoudend orgaan iemand aanwijzen. Als er geen toezichthoudend orgaan in de stichting aanwezig is, dan zal iemand anders moeten worden aangewezen voor deze taak.

Deze regeling is van overeenkomstige toepassing op de eventueel aanwezige raad van toezicht.

Belang van de rechtspersoon

Nieuw in de WBTR is ook dat bestuurders (en toezichthouders) van een vereniging en stichting zich bij het vervullen van hun taak richten naar het belang van de rechtspersoon en de met haar verbonden onderneming of organisatie. Deze wettelijke bepaling geldt nu ook al voor de BV en NV. Deze bepaling zal ook bij de eerstvolgende wijziging van de statuten moeten worden toegevoegd aan de statuten.

Tegenstrijdig belang

Op dit moment kent de wet voor verenigingen een regeling voor het geval een bestuurder (of toezichthouder) een belang heeft dat tegenstrijdig is met het belang van de vereniging en de met haar verbonden onderneming of organisatie. Deze regeling wijkt af van de huidige regeling voor de BV en NV. Voor de stichting kent de wet geen tegenstrijdig belangregeling. Met de WBTR wordt een tegenstrijdig belangregeling ingevoerd die gelijk zal zijn aan de regeling die al geldt voor de BV en NV. Deze regeling houdt in dat een bestuurder (of toezichthouder) met een tegenstrijdig belang niet deelneemt aan de vergadering en de besluitvorming van de vereniging of stichting.

Gevolg van deze wijziging is dat in de statuten de tegenstrijdig belang regeling moet worden opgenomen. De situatie kan zich voordoen dat door deze regeling geen geldig bestuursbesluit kan worden genomen, bijvoorbeeld als er maar één bestuurder is of alle bestuurders een tegenstrijdig belang kennen. Het is aan te raden om voor dit geval in de statuten vast te leggen hoe dan alsnog een geldig bestuursbesluit kan worden genomen.

Meervoudig stemrecht

Het komt niet veel voor, maar bij sommige bestaande verenigingen of stichtingen staat in de statuten een bepaling dat aan een van de bestuurders meer stemmen toekomen dan aan andere bestuurders. Met de invoering van de WBTR wordt het meervoudig stemrecht beperkt. Een bestuurder (of commissaris) kan niet meer stemmen uitbrengen dan de andere bestuurders (of commissarissen) tezamen.

Indien in de huidige statuten nog zo'n bepaling staat opgenomen dan kent de WBTR overgangsrecht voor dit meervoudig stemrecht. De bepaling blijft geldig tot uiterlijk 5 jaar na inwerkingtreding van de WBTR of tot de eerstvolgende statutenwijziging.

Aansprakelijkheid

De WBTR bepaalt dat bij een faillissement van een vereniging of stichting bestuurders (en/ of toezichthouders) hoofdelijk aansprakelijk kunnen zijn bij een onbehoorlijke taakvervulling en het aannemelijk is dat deze onbehoorlijke taakvervulling de belangrijke oorzaak is van het faillissement. Deze regeling geldt nu alleen nog voor BV's en NV's, maar zal dus per 1 juli 2021 ook voor bestuurders (en/ of toezichthouders) van verenigingen en stichtingen gaan gelden.

Conclusie

Met de invoering van de WBTR worden enkele regelingen die nu al voor BV's en NV's gelden, grotendeels gelijk getrokken voor verenigingen en stichtingen. Het gaat hier om regelingen voor toezicht, ontstentenis en belet, het belang van de rechtspersoon, tegenstrijdig belang, meervoudig stemrecht en aansprakelijkheid. Het is aan te raden om huidige statuten goed door te nemen en waar nodig de statuten in lijn te brengen met de WBTR. Bij een eerstvolgende statutenwijziging na 1 juli 2021 moeten de statuten in lijn zijn met de nieuwe wet.